

[Startpagina](#) > ... > [Gerechtelijke Stappen](#) > [Rechtsbijstand](#) > [Spain](#)

Rechtsbijstand

Inhoud aangereikt door

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Wat zijn de proceskosten en wie moet ze normaliter betalen?

In Spanje is de rechtsbedeling een gratis overheidsdienst. Er zijn geen belastingen of heffingen verbonden aan het gebruik van deze dienst. Toch brengt een rechtszaak gewoonlijk bepaalde kosten met zich mee, waaronder:

1. honoraria van advocaten en procureurs;
2. de kosten van de publicatie van aankondigingen in officiële nieuwsbladen;
3. de borgstellingen die nodig zijn om bepaalde vormen van beroep in te stellen;
4. de vergoeding van deskundigen.

Deze kosten moeten over het algemeen worden voorzien door de belanghebbende partij. Na afloop van de procedure moet de rechtbank beslissen wie uiteindelijk de kosten zal dragen. Uitgangspunt daarbij is het beginsel "de verliezer betaalt".

2 Wat is precies rechtsbijstand?

Volgens artikel 119 van de Spaanse Grondwet is rechtsbijstand een procedure ten behoeve van personen die kunnen aantonen dat ze over onvoldoende financiële middelen beschikken. Deze procedure biedt hen de mogelijkheid in aanmerking komen voor een aantal tegemoetkomingen, in het bijzonder voor de vrijstelling van het betalen van de honoraria van advocaten en procureurs, de kosten voor deskundigen, borgstellingen, gerechtskosten enz.

Concreet gaat het over:

1. voorafgaand juridisch advies;
2. honoraria van advocaten en procureurs;
3. de kosten van de publicatie van aankondigingen in officiële nieuwsbladen;
4. de borgstellingen die nodig zijn om bepaalde vormen van beroep in te stellen;
5. de vergoeding van deskundigen.

Bovendien zijn de volgende rechten toegevoegd, uitsluitend en alleen voor grensoverschrijdende rechtsgeschillen (na de hervorming van Wet nr. 16/2005 van 18 juli inzake rechtsbijstand, waarbij deze wet is aangepast aan Richtlijn 2002/8/EG):

- a. tolkdiensten;
- b. vertaling van documenten;
- c. reiskosten, wanneer de partij in persoon moet verschijnen;
- d. verweer door een advocaat en vertegenwoordiging door een procureur, ook als dit niet noodzakelijk is, wanneer de rechtbank dit beveelt om de gelijkheid van de partijen te waarborgen.

3 Wat zijn de vereisten voor de verlening van rechtsbijstand?

Alle burgers van de Europese Unie die kunnen aantonen dat zij over onvoldoende middelen beschikken (voor grensoverschrijdende geschillen uitsluitend natuurlijke personen):

- a. onderdanen van derde landen die legaal in Spanje verblijven of van wie de rechten door internationale overeenkomsten zijn erkend (bv. overeenkomsten inzake de internationale ontvoering van kinderen), genieten eveneens dit recht, onder dezelfde voorwaarden als burgers van de EU;
- b. op het gebied van werkgelegenheid, iedere bezoldigde werknemer, ongeacht zijn nationaliteit of financiële middelen;
- c. verenigingen en stichtingen van algemeen nut.

In het strafrechtstelsel, administratieve procesvoering en voorafgaande administratieve beroepen kunnen vreemdelingen die aantonen dat hun middelen ontoereikend zijn om een gerechtelijke procedure in te leiden, ook al wonen zij niet legaal in Spanje.

De volgende personen komen voor rechtsbijstand in aanmerking ongeacht of zij voldoende middelen hebben om een rechtszaak te kunnen voeren: slachtoffers van seksistisch geweld, terrorisme en mensenhandel, en minderjarigen en mensen met een mentale beperking wanneer zij slachtoffer van misbruik of mishandeling zijn. Ook de nabestaanden krijgen deze bijstand als het slachtoffer overlijdt. Dat geldt echter niet voor een nabestaande die tevens de dader is.

Rechtsbijstand wordt eveneens, ongeacht middelen, toegekend aan personen die kunnen aantonen dat zij blijvende nadelige gevolgen van een ongeval ondervinden waardoor zij hun gewone beroep niet meer kunnen uitoefenen en die hulp van andere mensen nodig hebben. Daarbij moet het geschil wel gaan over een eis tot vergoeding van de geleden schade.

Met betrekking tot het sociale recht, bij verweer in gerechtelijke procedures: werknemers en begunstigden van het socialezekerheidsstelsel. Zij hoeven niet aan te tonen dat zij over onvoldoende middelen beschikken.

In grensoverschrijdende geschillen kan de betrokkene rechtsbijstand krijgen als hij aantoont dat hij de proceskosten niet kan betalen vanwege een verschil in de kosten van levensonderhoud tussen de eigen lidstaat en Spanje.

4 Kan rechtsbijstand worden verleend voor alle soorten procedures?

Voor alle soorten procedures, al dan niet op tegenspraak, kan rechtsbijstand worden toegekend wanneer daarmee bedragen van meer dan 2 000 EUR gemoeid zijn. Dit geldt voor alle (beroeps)procedures en de tenuitvoerlegging van gerechtelijke beslissingen, maar niet als bijstand van een advocaat verplicht is.

In procedures van minder dan 2 000 EUR waar de tussenkomst van een advocaat of procureur niet verplicht is, kan in bepaalde gevallen eveneens om rechtsbijstand worden verzocht, namelijk wanneer de andere partij wel een beroep op deze deskundigen doet of wanneer de rechter uitdrukkelijk beveelt dat deze bijstand wordt verleend om de gelijkheid van de partijen te garanderen.

5 Bestaat er een specifieke procedure voor spoedeisende gevallen?

Voorlopige toewijzing is mogelijk, ofwel door de orde van advocaten (*Colegio de Abogados*), binnen 15 werkdagen na ontvangst van het verzoek om rechtsbijstand, of op gerechtelijk bevel.

6 Waar kan ik een verzoekformulier voor rechtsbijstand verkrijgen?

Bij de juridische-adviesdienst van de ordes van advocaten, bij de bureaus van de gerechtelijke administratie (*Decanatos de los Juzgados*) en bij de provinciale rechtsbijstandscmissies (*Comisiones provinciales de Asistencia Jurídica Gratuita*).

De algemene raad van Spaanse advocaten (*Consejo General de la Abogacía Española*) heeft voor burgers een portaal voor gratis rechtsbijstand (*Justicia Gratuita*) beschikbaar gesteld waar burgers onder andere het aanvraagformulier voor rechtsbijstand kunnen invullen en kunnen nagaan of zij aan de financiële voorwaarden voor het ontvangen van rechtsbijstand voldoen. Het blijft echter altijd nodig de vereiste documenten en het verzoek op de hieronder beschreven wijze in te dienen.

Plaats waar het verzoek moet worden ingediend

Verzoeken om rechtsbijstand moeten met de bijbehorende documenten worden ingediend bij de juridische-adviesdienst van de orde van advocaten van de plaats waar de rechtbank die het hoofdgeding behandelt, zich bevindt of bij de rechtbank van de woonplaats van de verzoeker als er geen procedure is ingesteld.

7 Welke documenten moet ik bij mijn verzoek om rechtsbijstand voegen?

Documenten met betrekking tot:

1. de financiële situatie van de betrokkene en de leden van het fiscale huishouden;
2. persoonlijke en gezinsomstandigheden;
3. de gevraagde rechtsbescherming.

Meer specifiek gaat het om:

- een bevestiging van de betaling van de vennootschapsbelasting (voor rechtspersonen);
- een fotokopie van de verklaring van algemeen nut of de inschrijving in het register van stichtingen (voor rechtspersonen);
- een bewijs van uiterlijke tekenen van eigendom, afgegeven door de lokale autoriteiten van de woonplaats van de verzoeker;
- een bewijs van woonplaats;
- het bewijs van de overheidsdienst voor werkgelegenheid (*Servicio Público de Empleo Estatal*) voor tijdvakken van werkloosheid en ontvangst van uitkeringen;
- het bewijs van ontvangst van overheidspensioenen;
- een bewijs van de overheidsdienst voor werkgelegenheid waaruit de verkregen werkloosheidsuitkering blijkt en voor welke periode;
- overige (elk document waarmee aangevoerde feiten kunnen worden aangetoond).

Om de verzoekprocedure te versnellen kunnen de ordes van advocaten, na uitdrukkelijke toestemming, echter meerdere van deze verklaringen of bewijzen namens de rechtzoekenden aanvragen.

8 Waar moet ik mijn verzoek om rechtsbijstand indienen?

Verzoeken om rechtsbijstand moeten worden ingediend bij de juridische-adviesdienst van de orde van advocaten van de plaats waar de rechtbank die het hoofdgeding behandelt, zich bevindt of bij de rechtbank van de woonplaats van de verzoeker als er geen procedure is ingesteld. In het laatste geval stuurt de rechtbank het verzoek onmiddellijk door naar de lokale orde van advocaten.

De ordes van advocaten zijn aangewezen als de autoriteit die bij grensoverschrijdende geschillen de verzoeken in ontvangst neemt. De orde van advocaten van de gewone verblijfplaats of de woonplaats van de verzoeker is dan de autoriteit die het verzoek doorstuurt.

Een Europese burger van wie de staat partij is bij de Overeenkomst van de Raad van Europa inzake het verzenden van verzoeken om rechtsbijstand, kan zijn verzoek richten tot de centrale autoriteit die zijn land met het oog op de toepassing van deze overeenkomst heeft aangewezen.

Het verzoek moet vóór de inleiding van de procedure worden ingediend, of als de verzoeker om rechtsbijstand de verweerder in de procedure is, voordat de vordering wordt betwist. Niettemin kunnen zowel verzoeker als verweerder later nog om rechtsbijstand verzoeken wanneer zij kunnen aantonen dat hun financiële situatie is veranderd.

9 Hoe kom ik te weten of ik al dan niet in aanmerking kom voor rechtsbijstand?

De orde van advocaten kan de volgende voorlopige besluiten nemen:

- a. de betrokkene meedelen dat het verzoek tekortkomingen bevat die binnen tien dagen moeten worden hersteld of dat anders het verzoek wordt gearhiveerd;
- b. verklaren dat het verzoek niet-ontvankelijk en ongegrond is en dat vervolgens aan de rechtsbijstandscommissie meedelen;
- c. verklaren dat het verzoek conform de wettelijke voorwaarden is, waarna hij binnen maximaal 15 dagen een advocaat aanwijst en de orde van procureurs (*Colegio de Procuradores*) daarvan op de hoogte brengt, die op zijn beurt binnen drie dagen een procureur aanwijst. De orde van advocaten stuurt het verzoek voor definitieve goedkeuring door naar de rechtsbijstandscommissie.

Als de orde niet binnen vijftien dagen een besluit neemt, kan de verzoeker zijn verzoek rechtstreeks bij de rechtsbijstandscommissie indienen. De commissie wijst dan onmiddellijk op voorlopige basis een procureur en advocaat aan en controleert de verstrekte informatie en documenten.

De rechtsbijstandscommissie moet binnen dertig dagen na de ontvangst van het dossier definitief besluiten of de rechtsbijstand al dan niet wordt verleend. Als er na dertig dagen nog geen besluit is genomen, worden de voorlopige besluiten van de orde van advocaten en de orde van procureurs bekrachtigd.

Het besluit wordt binnen drie dagen meegedeeld aan de verzoeker, de orde van advocaten, de orde van procureurs en de rechtbank waar de procedure loopt, of de rechter-president als er geen procedure is ingesteld.

10 Wat moet ik doen als ik in aanmerking kom voor rechtsbijstand?

Als u eiser bent, moet u, alvorens de procedure in te leiden, het verzoek indienen bij de orde van advocaten van de plaats waar de rechtbank die het hoofdgeding behandelt, zich bevindt of bij de rechtbank van de woonplaats van de verzoeker.

1. Als u verweerder bent, moet u het verzoek om rechtsbijstand indienen voordat u de vordering betwist. Door het verzoek in te dienen wordt de procedure niet geschorst; de rechter kan echter op verzoek van de betrokkene de schorsing van de procedure bevelen totdat er is besloten of er rechtsbijstand mag worden verleend.

In geval van grensoverschrijdende geschillen waarbij om rechtsbijstand wordt verzocht om in een andere lidstaat een rechtszaak aan te spannen, kan het verzoek ook bij de orde van advocaten (als het gaat om ingezetenen van Spanje die bij een geschil in een andere staat zijn betrokken) van de gewone verblijfplaats of de woonplaats van de verzoeker worden ingediend.

11 Wie kiest mijn advocaat als ik in aanmerking kom voor rechtsbijstand?

De algemene regel is dat de orde van advocaten bij toerbeurt een advocaat aanwijst. Het is echter ook mogelijk dat de betrokkene zijn eigen advocaat aanwijst, op voorwaarde dat deze geen vergoeding voor zijn diensten vraagt.

12 Als ik in aanmerking kom voor rechtsbijstand, worden dan al mijn proceskosten betaald?

De rechtsbijstand dekt de volgende kosten:

1. voorafgaand juridisch advies;
2. honoraria van advocaten en procureurs;
3. de kosten van de publicatie van aankondigingen in officiële nieuwsbladen;
4. de borgstellingen die nodig zijn om bepaalde vormen van beroep in te stellen;

5. de vergoeding van deskundigen;
6. de kostenreductie van 80 % voor notariële akten en de verklaringen van het kadaster en het handelsregister.

Verder zijn in geval van grensoverschrijdende geschillen ook tolkdiensten, het vertalen van documenten en reiskosten inbegrepen wanneer de betrokken rechtbank het noodzakelijk acht dat de betrokkene in persoon aanwezig is.

13 Wie betaalt de overige kosten als ik slechts recht heb op beperkte rechtsbijstand?

Wanneer het inkomen van de verzoeker meer dan tweemaal en niet meer dan vijfmaal het minimumloon bedraagt, kan de rechtsbijstandscommissie bij wijze van uitzondering rechtsbijstand verlenen teneinde rekening te houden met de persoonlijke en gezinssituatie van de verzoeker.

De rechtsbijstandscommissie kan rekening houden met de familieomstandigheden van de verzoeker, het aantal kinderen of familieleden waarvoor hij moet zorgen, de gerechtskosten en overige kosten die voortvloeien uit het in gang zetten van de procedure of andere kosten van dezelfde aard. Na objectieve beoordeling daarvan, en in elk geval wanneer de verzoeker afkomstig is uit een groot gezin van een bijzondere categorie, kan de commissie besluiten om bij uitzondering het recht op gratis rechtsbijstand te verlenen.

Onder dezelfde voorwaarden als in de vorige paragraaf kan het recht op rechtsbijstand worden erkend op basis van de gezondheidstoestand van de verzoeker en van personen met een beperking als bedoeld in artikel 1, lid 2, van Wet nr. 51/2003 van 2 december 2003 inzake gelijke kansen, non-discriminatie en universele toegang voor mensen met een beperking, en tevens aan de personen die voor hen moeten zorgen, wanneer zij in het kader van een procedure in hun naam en hun belang handelen. Het moet hierbij gaan om procedures die verband houden met de gezondheidstoestand of de beperking die deze uitzonderlijke erkenning rechtvaardigen.

In zulke gevallen moet de bevoegde rechtsbijstandscommissie uitdrukkelijk vaststellen op welke in artikel 6 genoemde tegemoetkomingen de verzoeker aanspraak kan maken.

De proceskosten die niet worden vergoed, komen voor rekening van de betrokkene zelf, in afwachting van de beslissing over de kosten. Als de andere partij wordt veroordeeld, vergoedt deze de proceskosten die de betrokkene heeft voldaan.

In geval van burgers die in een andere lidstaat van de Unie verblijven, wordt de bovenstaande regel op voorzichtige wijze toegepast: er wordt rekening gehouden met de levensstandaard in de staat van verblijf om te voorkomen dat de betrokkene onmiddellijke schade lijdt.

14 Omvat rechtsbijstand ook de kosten van beroepsprocedures?

Wanneer het recht op rechtsbijstand in het kader van een geschil wordt erkend, geldt dat voor alle procedures en gebeurtenissen die met het geschil verband houden, met inbegrip van de tenuitvoerlegging als deze plaatsvindt binnen twee jaar na de in eerste aanleg gegeven rechterlijke beslissing. Dat geldt ook voor alle vormen van beroep tegen beslissingen in het kader van hetzelfde geschil, zonder dat een nieuw verzoek nodig is.

15 Als ik in aanmerking kom voor rechtsbijstand, kan die dan worden ingetrokken in de loop van het proces (of zelfs na het proces)?

Het besluit tot verlening van rechtsbijstand kan worden ingetrokken als het gebaseerd is op een onjuiste verklaring, vervalsing of het achterhouden van gegevens door de verzoeker.

Het recht op rechtsbijstand kan ook worden ingetrokken als de financiële situatie van de ontvanger binnen drie jaar verbetert.

In beide gevallen geldt de algemene regel: de verliezer betaalt.

16 Kan ik een weigering om rechtsbijstand te verlenen, aanvechten?

U kunt tegen dit besluit binnen tien dagen na de kennisgeving ervan schriftelijk beroep instellen bij de rechtsbijstandsc commissie. De bevoegde rechter zal dit beroep behandelen.

17 Heeft het verzoek om rechtsbijstand tot gevolg dat de verjaringstermijn wordt geschorst?

Overeenkomstig artikel 16 van de wet inzake rechtsbijstand wordt de procedure in beginsel niet opgeschort door een verzoek om rechtsbijstand. Niettemin kan de griffier (*Letrado de la Administración de Justicia*), ambtshalve of op verzoek van de partijen, om te voorkomen dat het verstrijken van de termijnen leidt tot uitsluiting van een procesfase of tot schending van het recht van een van de partijen op een eerlijke behandeling, besluiten de procedure op te schorten totdat een beslissing is genomen over de erkenning of de weigering van het recht om kosteloos voor de rechter te verschijnen, of tot de voorlopige aanstelling van een advocaat en een procureur indien hun tussenkomst verplicht of noodzakelijk is in het belang van de rechtspleging, op voorwaarde dat het verzoek om dit recht binnen de in het procesrecht vastgestelde termijnen is ingediend.

Wanneer het verzoek vóór het begin van de procedure wordt ingediend en de gerechtelijke procedure in gevaar kan worden gebracht door het verstrijken van de verjaringstermijnen, worden deze termijnen respectievelijk gestuit of geschorst tot de voorlopige benoeming van een advocaat en, in voorkomend geval, een procureur die ambtshalve is aangewezen, om de rechtsovername namens de verzoeker in te stellen; en, als een dergelijke benoeming niet mogelijk was, totdat een definitief besluit is genomen langs administratieve weg, waarbij het recht wordt erkend of geweigerd.

De verjaringstermijn zal in ieder geval opnieuw starten wanneer de verzoeker in kennis is gesteld van de voorlopige aanstelling van een advocaat door de orde van advocaten of, in voorkomend geval, wanneer de rechtsbijstandsc commissie zijn besluit neemt over het al dan niet verlenen van rechtsbijstand, en in elk geval binnen twee maanden na de indiening van het verzoek.

■ Laatste update: 24/07/2025

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken EJM-contactpunten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. Het EJM en de Commissie aanvaarden geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor informatie of gegevens in dit document of waarnaar in dit document wordt verwezen. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.